

Kommunedirektørens oppfølging av rapport fra faktaundersøkelse budsjettoppfølging helse og velferd 2024 - delrapport 2

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Melhus kommune

Møtedato

11.06.2026

Saknr

39/26

Saksbehandler Eva J. Bekkavik

Arkivkode FE-216

TI-&58

Arkivsaknr 25/139 - 27

Forslag til vedtak

Saken legges frem uten forslag til vedtak.

Saksopplysninger

På kontrollutvalgets møte 27. januar 2026 (sak 4/26) ble rapport fra faktaundersøkelse budsjettoppfølging helse og velferd 2024 - delrapport 2 behandlet.

Nedenfor kommer et kort utdrag fra faktaundersøkelsen.

Revisjon Midt-Norge SA formulerte følgende problemstillinger for undersøkelsens delrapport 2:

Er lovkrav og kommunens rutiner for budsjettoppfølging fulgt innen Helse og velferd i 2024?

- Økonomirapportering, prognoser, avvik og forslag til tiltak:
 - enhetsleder til kommunalsjef Helse og velferd
 - fra kommunalsjef Helse og velferd til Rådmannen
 - fra Rådmannen til politisk nivå om Helse og velferd
- Er lederavtaler som regulerer økonomiansvar etablert og fulgt opp i administrative lederledd?

Undersøkelsen skal i tillegg inneholde beskrivelse av følgende elementer:

- Kommunens system for å sikre likviditet til å dekke løpende utgifter i 2024
- Utvikling i årsverk innen Helse og velferd i 2024
 - herunder bruk av overtid og vikarinnleie i 2023 og 2024

Revisors hovedoppsummering

Revisor har undersøkt om lovkrav og kommunens rutiner for budsjettoppfølging er fulgt innen Helse og velferd i 2024. Følgende områder er oppsummert i rapporten:

Innføring av økonomisystemet Framsikt

Kommunens økonomisystem Framsikt gir gode muligheter for økonomisk styring og rapportering, dette baseres på revisors erfaringer fra andre kommuner. Nyten av systemet i kommunen ble imidlertid redusert av flere utfordringer i innføringsfasen i 2024 og samtidig innføring av andre digitale systemer innen Helse og velferd.

Rapportering etter kommunelovens krav

Revisjonen oppsummerer med at Melhus kommune har oppfylt kommunelovens krav om rapportering om utvikling i inntekter og utgifter minst to ganger i året til kommunestyret i 2024.

Håndtering av avvik i budsjettet for 2024 etter kommunelovens krav

Revisjonen oppsummerer med at til tross for vesentlige avvik fra budsjettet, ble det ikke lagt fram konkrete forslag til budsjettreguleringer i saksframlegget til første og andre tertialrapport. Kommuneloven krever at slike budsjettreguleringer skal fremmes når det oppstår vesentlige avvik. Det er videre manglende samsvar i merforbruket referert i saksframlegget og sakens vedlagte rapporter fra Helse og velferd. Datagrunnlaget viser at enhetene rapporterte den økonomiske situasjonen mer i samsvar med virkeligheten til kommunalsjefen enn det som ble lagt frem i saksframlegget fra kommunens ledelse til

kommunestyret i andre tertialrapport og ved saldering av budsjettet. Revisor oppsummerer med at manglende dokumentasjon og ulik rapportering av merforbruk – både internt i administrasjonen og til det politiske nivået – utgjorde vesentlige svakheter i kommunens økonomiske styring i 2024.

Bruken av Framsikt

Den økonomiske oppfølgingen av merforbruket var i liten grad dokumentert i internt rapporteringssystem i Framsikt. Varsler om merforbruk innen Helse og velferd ble i liten grad fulgt opp med dokumenterte innsparingstiltak eller forslag til budsjettjusteringer for politisk behandling.

Lederavtaler og økonomisk ansvar

Det forelå lederavtaler mellom rådmannen, kommunalsjef og enhetsledere i Helse og velferd, som regulerer det økonomiske ansvaret. Det var ikke etablert lederavtaler med avdelingsledere, noe som kan bidra til klarhet om det økonomiske ansvaret i det lavere ledernivået.

Kommunens system for likviditetsstyring i 2024

Revisor oppsummerer med at Melhus kommune i 2024 bare delvis hadde et fungerende system for likviditetsstyring. Kommunen opplevde perioder med svak likviditet og mangel på løpende oppfølging. Enkelte betalinger ble utsatt, og midlertidig likviditetslån fra kirkelig fellesråd ble ikke rapportert politisk. Det er fra 2025 igangsatt tiltak for å styrke rutiner og praksis for likviditetsstyring. Politisk rapportering bør vies oppmerksomhet ved behov, etter revisors oppsummering.

Årsverksutvikling Helse og velferd i 2024

Totalt for Helse og velferd var det en samlet økning på om lag 13,1 årsverk. Ved inngangen til året var det 553,28 årsverk, som ble redusert til 550,29 ved utgangen av juni, før det økte til 566,4 ved utgangen av året. Tallene inkluderer en overføring av årsverk fra NAV sosial til Skaun kommune sommeren 2024.

Vikar og overtid i Helse og velferd

Revisor oppsummerer med at Melhus kommune i 2024 hadde utilstrekkelig styring og kontroll med bruk av vikarer og overtid innen Helse og velferd. Høyt sykefravær, lav grunnbemanning og begrenset tilgang på kvalifiserte vikarer førte til omfattende overtidsbruk og merforbruk. Kommunen har ikke etablert systematisk oppfølging eller felles rutiner for godkjenning og analyse av bruk av vikarer og overtid. Det er ifølge intervjudata iverksatt tiltak i 2025 som kan styrke kontrollen ved bruk av vikar og overtid.

Politisk behandling

Kommunestyret hadde faktaundersøkelsen opp til behandling i sitt møte 10. februar 2026 i sak 4/26 og gjorde følgende vedtak:

1. Kommunestyret tar rapport fra faktaundersøkelse budsjettoppfølging helse og velferd 2024 - delrapport 2 til orientering.
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å:
 - a. Utarbeide årsbudsjetter og økonomiplaner som er fullstendig, oversiktlig og realistisk.
 - b. At nye eller utvidede tiltak må, som hovedregel, ikke settes i gang før økonomi er på plass.
 - c. Sørge for at saksfremlegg til tertialrapportering inneholder konkrete forslag til budsjettreguleringer og innsparingstiltak hvis den økonomiske utviklingen viser vesentlige avvik i forhold til budsjett.
 - d. Fortsette arbeidet med å styrke rutiner og praksis for likviditetsstyring, samt ta med prognoser og vurderinger av fremtidig utvikling på likviditet i tertialrapportene. Det presiseres at alle former for likviditetslån eller midlertidig finansiering skal forankres i finansreglementet og rapporteres formannskapet umiddelbart.
 - e. Dokumentere endringer som gjøres i forhold til innrapportert årsprognose fra enhetene. Dersom kommunedirektørens prognose til politisk nivå avviker fra

- fagenhetene prognoser, skal avviket begrunnes skriftlig og dokumenteres med faglige vurderinger i hele saken.
- f. Etablere lederavtaler med avdelingsledere som tydeliggjør økonomisk ansvar, handlingsrom og konsekvenser ved avvik.
 - g. Gi alle ledere med økonomiansvar en god og nødvendig opplæring
 - h. Utarbeide skriftlige rutiner på kontroll av lønnsdata.
 - i. Utarbeide felles rutiner og system for bruk av vikarer og overtid.
 - j. Etablere systematisk lederoppfølging og støtte i helse og velferdssektoren.
 - k. Innføringsprosjekter for større, tverrsektorielle systemer skal ikke gjennomføres parallelt. Oppstart av nye slike prosjekter forutsetter at pågående innføringer er avsluttet eller i hovedsak ferdigstilt.
 - l. Vurdere å innføre referat for strategisk ledergruppe i saker som omhandler økonomi, budsjett og tertialrapportering.
 - m. Etablere rutiner for systematisk læring og forbedring, slik at feil og svakheter som avdekkes ikke gjentas.
3. Kommunestyret ber kommunedirektøren gi kontrollutvalget skriftlig tilbakemelding om hvordan punktene er fulgt opp innen 18.05.2026.
 4. Kommunestyret ber om at det gjennomføres en uavhengig ekstern revisjon av kommunens samlede økonomistyringssystem, herunder rutiner, internkontroll, styringslinjer / fullmaktsmatriser, etterlevelse, risikostyring, likviditetsstyring, organisering av økonomiarbeidet og kvaliteten i budsjett- og rapporteringsprosessene. Revisjonen skal gi anbefalinger til forbedringer og gjennomføres av ekstern revisor etter priskonkurranse. Kommunedirektøren bes legge frem forslag til mandat og kostnadsramme for kommunestyret senest til kommunestyret 28.04.26.

Kommunedirektørens oppfølging

Kommunedirektøren har i brev av 17. mai 2026 gitt en skriftlig tilbakemelding til kontrollutvalget, tilbakemeldingen er lagt med som vedlegg til saken.

Vurdering

Kontrollutvalgets sekretariat er av den oppfatning at kommunedirektøren har gitt en oversiktlig og god tilbakemelding på oppfølging av underpunktene i kommunestyrets vedtak punkt 2.

Mange av underpunktene i vedtaket har et "løpende/kontinuerlig arbeid" preg, kommunedirektøren har gitt god forklaring på status, samt gjort en vurdering på hvert enkelt punkt.

Når det gjelder punkt m i kommunestyrets vedtak så har ikke kommunedirektøren svart ut dette direkte i sin tilbakemelding, men kommunedirektøren svarer på en måte opp dette i punkt g.

Kommunestyrets vedtak punkt 3 er fulgt opp. Kommunedirektøren har i brev av 17. mai 2026 gitt en skriftlig tilbakemelding til kontrollutvalget.

Kommunestyrets vedtak punkt 4 er fulgt opp. Saken "Mandat - Uavhengig ekstern revisjon av kommunens økonomistyringssystem" er lagt frem for kommunestyret i sak 34/26 (møte 28.04.2026). Kommunestyret ga kommunedirektøren et mandat for en uavhengig ekstern revisjon av kommunes samlede økonomistyringssystem. Kostnadsrammen er på inntil kr 400 000 inkl. mva, og dekkes ved bruk av kommunens disposisjonsfond.

Kommunedirektøren har fått fullmakt til å gjennomføre revisjonen etter priskonkurranse i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser.

Konklusjon

Sekretariatet anbefaler at kontrollutvalget tar kommunedirektørens tilbakemelding til orientering. Utvalget må diskutere om de anser kommunestyrets vedtak som fulgt opp eller om de ønsker en ny tilbakemelding fra kommunedirektøren vedrørende Kommunestyrets vedtak punkt 2. På bakgrunn av dette så legges saken frem uten forslag til vedtak.